

Lakiosasto

31.10.2002

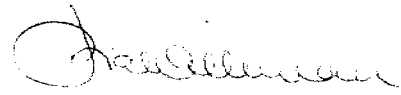
Työeläkelaitoksille

**TYÖELÄKKEIDEN TARKISTAMINEN TYÖELÄKKEEN JA
KANSANELÄKKEEN YHTEENSOVITTAMISEN JOHDOSTA**

Yleiskirjeessä annetaan ohjeet siitä, kuinka menetellään sovellettaessa lakia eräiden työeläkkeiden tarkistamisesta työeläkkeen ja kansaneläkkeen yhteensovittamisen johdosta (635/2002).

Lakiteksti on yleiskirjeen A 25/2002 liitteenä ja hallituksen esitys (HE 62/2002 vp.) on lähetetty yleiskirjeellä A 15/2002.

ELÄKETURVAKESKUS

Helena Tapio

Pia Wilkman

Lakiosasto

31.10.2002

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	5
2	TARKISTUSMENETTELY PÄÄPIIRTEISSÄÄN	6
3	LAIN SOVELTAMISALA	7
3.1	Yksityisten alojen työeläkelait.....	7
3.1.1	Yksityisten alojen lisäeläkejärjestelyt.....	7
3.2	Julkisten alojen työeläkelait.....	8
3.2.1	Julkisten alojen lisäeläketurva	9
3.3	Tarkistuksen ulkopuolelle jäävät yksityisten ja julkisten alojen eläkkeet (4 §1 mom.).....	9
3.4	Korotuksen saamisedellytykset.....	9
	Eläke on alkanut 1.7.1975 – 31.12.1995 välisenä aikana (3 § 1 kohta)	9
	Yhteensovitus 1.7.1975 – 31.12.1995 välisenä aikana voimassa olleiden säännösten mukaan.....	10
	(3 § 2 kohta)	10
	Ei uudelleen yhteensovittamista 1.1.1996 tai sen jälkeen (3 § 3 kohta)	10
	Eläkettä maksetaan 1.1.2003 (3 § 4 kohta).....	10
	Muut edellytykset (3 § 5 kohta).....	11
4	YHTEISET SÄÄNNÖKSET	11
4.1	Korotuksen määrä (5 §).....	11
	Vaikutus Kelan etuuksiin	11
4.2	Tarkistuksen vireilletulo	11
	Ennen 1.10.2003 työeläkelaitoksiin saapuneet yhteydenotot	12
4.3	Päätös, tietojen käsittely ja viivästyskorotus.....	13
	Eläkettä useammasta työeläkelaitoksesta.....	13
	Viivästyskorotus.....	13
4.3.1	Eläkkeensaajalle lähetettävästä korotuspäätöksestä	14
4.4	Aikaisemman eläkepäätöksen vaikutuksesta korotuspäätökseen.....	14
4.5	Kompensointilain mukaisen korotuksen vaikutus eräissä tilanteissa.....	14
	Perhe-eläkkeen eläkesovitus.....	14
	Työkyvyttömyyseläkkeeseen laskettava kuntoutuskorotus.....	15
5	KOROTUKSEN LASKEMINEN.....	15
5.1	Korotuksen laskeminen yksityisten alojen eläkkeisiin	15
	Eräät erityistilanteet	16
5.2	Korotuksen laskemisjärjestys, kun eläkettä maksetaan useammasta työeläkelaitoksesta	17
5.3	Korotuksen laskeminen julkisten alojen eläkkeisiin	17
5.3.1	Julkisen alan perusturva	17
	Eläkesumma.....	17

Lakiosasto

31.10.2002

5.3.2	Julkisen alan peruseläke	18
5.3.3	KVTEL-eläke	18
5.3.4	VEL –eläke	19
	Yhteensovitus tehty 1.5.1985 –31.12.1995	19
	Yhteensovitus tehty 1.1.1975 – 30.4.1985	19
	Muut VEL:n kaltaiset julkisten alojen eläkkeet.....	20
6	KUSTANNUSTEN JAKAMINEN JA VASTUUNJAKO	20
7	YHTEINEN TIETOLIIKENNE.....	20
7.1	Eläketurvakeskuksen suorittama rekisteripaiminta ja tietojen toimittaminen työeläkelaitoksille.....	20
7.2	Kompensointilain mukaisten päätösten rekisteröinti Eläketurvakeskuksen eläkerekisteriin.....	21
7.2.1	Yksityisten alojen työeläkelaitoksien tekemät kompensointilain mukaiset päätökset	21
	Yleistä	21
	Erityismäärä: julkisen sektorin täydennysosan määrä	22
	Eläkkeessä tapahtuvat muutokset korotuspäätöksen rekisteröinnin ja 1.10.2003 välillä.....	22
	Korotuspäätöksen jälkeen tapahtuvat muutokset eläkkeensaajan eläkkeessä.....	22
	Maksun alkamispäivä	23
	Kuntoutuskorotukset	23
	Lykätyt ja varhennetut eläkkeet	23
	Teoreettinen eläke	23
7.2.2	Kompensointilain perusteella annetut hylkäävät korotuspäätökset.....	24
7.2.3	Kompensointilain perusteella tehtävä paiminta yksityisten alojen työeläkejärjestelmän päätöksistä	24
7.2.4	Julkisten alojen työeläkelaitosten tekemät kompensointilain mukaiset korotuspäätökset.....	24
7.2.5	Kompensointilain mukaista korotusta koskevat hakemukset.....	24
7.2.6	Hälytykset.....	25

LIITTEET

1	Laskuesimerkit
2	Päätösmalliesimerkit
3	Pohjaosan yhteensovitus säännön historiaa

Lakiosasto

31.10.2002

TYÖELÄKKEIDEN TARKISTAMINEN

1 JOHDANTO

Kaikilla eläkkeensaajilla oli ennen 1.1.1996 oikeus saada kansaneläketä. Kansaneläkkeen pohjaosa otettiin tuolloin yhteensovitusperusteen suuruudesta riippuen huomioon yksityisten ja julkisten alojen työeläkejärjestelmissä yhteensovitusrajaa vähentävänä tekijänä eli eläkkeen määrää alentavana seikkana.

Kansaneläkelakia (347/1956;KEL) muutettiin vuoden 1997 alusta lukien niin, että kansaneläkkeen pohjaosa ja lisäosa yhdistettiin kokonaan työeläkevähenteiseksi kansaneläkkeeksi. Pohjaosaa alennettiin samasta ajankohdasta alkaen pelkkää pohjaosaa saaneilta eläkkeensaajilta uudistuksen siirtymäkauden aikana asteittain siten, että vuoden 2001 alusta lukien pohjaosaa ei ole maksettu enää lainkaan.

Nämä muutokset ovat eräiden eläkkeensaajien kohdalla johtaneet siihen, että ennen vuotta 1996 toteutetun yhteensovituksen vuoksi heidän tuolloin saamansa kansaneläkkeen pohjaosa vaikuttaa yhä työeläkettä alentavasti, vaikka pohjaosan maksaminen on lopetettu.

Näiden eläkkeensaajien, joiden yksityisten tai julkisten alojen työeläke on alkanut 1.7.1975 – 31.12.1995 välisenä aikana, työeläkettä tarkistetaan niin, että kansaneläkkeen pohjaosan työeläkettä vähentävä vaikutus poistuu. Tämä tarkistus toteutetaan julkisella puolella tiettyjen laskentakaavojen mukaisesti ja yksityisellä puolella laskemalla eläkkeet uudelleen siten kuin laissa eräiden työeläkkeiden tarkistamisesta työeläkkeen ja kansaneläkkeen yhteensovittamisen johdosta (635/2002; kompensointilaki) säädetään.

Yksityisten alojen työeläkejärjestelmässä kompensointilakia ei sovelleta TEL:n 11 §:n, YEL:n 11 §:n tai MYEL:n 11 §:n (sellaisina kuin kaksi viimeksi mainittua lainkohtaa olivat voimassa 31.12.2000) mukaiseen vähimmäisehtoja parempaan eläketurvaan, jos eläkejärjestely sisältää eläkkeen määrän korotuksen. Sen sijaan julkisten alojen työeläkejärjestelmässä kompensointilain mukaista korotusta laskettaessa otetaan huomioon myös julkisten alojen lisäeläketurva.

Eläkelaitokset laskevat korotuksen viran puolesta ilman hakemusta. Eläkkeensaaja voi kuitenkin myös itse hakea eläkkeensä tarkistamista. Korotukseen oikeutettujen eläkkeensaajien eläkkeitä korotetaan vähintään viidellä eurolla ja korkeintaan 50 eurolla kuukaudessa. Kompensointilain mukaisesta korotuksesta annetaan eläkkeensaajalle muutok-

Lakiosasto

31.10.2002

senhakukelpoinen päätös. Korotuksen maksamisessa sovelletaan viivästyskorotusta koskevia säännöksiä.

Laki tulee voimaan 1.1.2003, jonka jälkeen korotuspäätöksiä voidaan ryhtyä antamaan eläkkeensaajille. Korotuksia aletaan maksaa 1.10.2003 alkaen. Korotusta ei makseta tätä edeltävältä ajalta.

2 TARKISTUSMENETTELY PÄÄPIIRTEISSÄÄN

Niiden henkilöiden työeläkkeitä korotetaan, joiden 1.7.1975 – 31.12.1995 välisenä aikana alkaneisiin työeläkkeisiin kansaneläkkeen pohjaosa on vaikuttanut vähentävästi. Kansaneläkkeen pohjaosaa koskevat yhteensovitus säännöt ovat vaihdelleet eri työeläkejärjestelmissä.

Korotuksen laskemista varten Eläketurvakeskus lähettää yksityisten ja julkisten alojen työeläkelaitoksille tiedot 1.7.1975 – 31.12.1995 välisenä aikana alkaneista maksussa olevista eläkkeistä, joihin yhteensovitus on vaikuttanut. Poiminta on tehty työeläkelaitosten eläkerekisteriin ilmoittamista eläkepäättötiedoista. Lähetetyt tiedot on poimittu viimeiseltä päätökseltä, jossa eläkkeen alkamisaika on ennen 1.1.1996.

Yksityisten alojen työeläkejärjestelmässä selvitetään kompensointilain mukaisen korotuksen määrä tekemällä ensin yhteensovitus eläkkeisiin vuoden 1996 alusta voimaan tulleilla yhteensovitus säännöksillä, joissa kansaneläkkeen pohjaosaa ei enää otettu yhteensovitusrajassa huomioon. Korotuksen kokonaismäärä saadaan vähentämällä näin saadusta eläkkeiden yhteismäärästä entinen yhteensovitettu yhteismäärä, johon pohjaosa on vaikuttanut yhteensovitusrajaa vähentävästi. Näin laskettu korotuksen määrä vastaa eläkkeensaajan todellista menetystä.

Julkisten alojen työeläkejärjestelmässä selvitetään kompensointilain mukaisen korotuksen määrä maksussa olevien eläkkeiden määrien avulla soveltamalla kulloinkin voimassa olleita yhteensovitus säännöksiä kompensointilaissa määriteltyjen laskentakaavojen avulla. Saatu loppu-tulos vastaa likimäärin todellista menetystä.

Näin laskettujen korotusten yhteismäärä voi kuitenkin olla korkeintaan 50 euroa kuukaudessa.

Vaikka korotus lasketaan työeläkelakien yhteensovitus säännösten tekniikka soveltaen, ei tarkistusmenettelyssä ole kuitenkaan kysymys eläkkeiden yhteensovittamisesta.

Jos eläkkeeseen sisältyy eläkettä molemmista työeläkejärjestelmistä, yksityisten alojen työeläkelaitos määrittelee ensin oman osuutensa ko-

Lakiosasto

31.10.2002

rotuksen kokonaismäärästä. Tämän jälkeen julkisten alojen työeläkelaitokset laskevat omien laskentakaavojensa mukaisesti korotuksen kokonaismäärän lain määräämässä järjestyksessä ja vähentävät näin saadusta kokonaiskorotuksesta yksityisten alojen työeläkelaitoksen osuuden.

3 LAIN SOVELTAMISALA

Työeläkelait, joiden perusteella myönnettyihin työeläkkeisiin tarkistus tehdään, ovat samat kuin TEL:n 8 §:n 4 momentissa luetellut työeläkelait.

Yksityisten alojen työeläkelakien vähimmäisehtojen mukaisia eläkkeitä kutsutaan kompensointilaissa ja tässä yleiskirjeessä **yksityisten alojen peruseläkkeiksi**. Julkisten alojen työeläkelakien mukaisia eläkkeitä, joihin voi sisältyä myös lisäeläketurva, kutsutaan vastaavasti **julkisten alojen eläkkeiksi**.

3.1 Yksityisten alojen työeläkelait

Kompensointilaki koskee seuraavia yksityisten alojen peruseläkkeitä:

TEL:n vähimmäisehtojen mukainen eläke,

LEL:n mukainen eläke,

MYEL:n vähimmäisehtojen mukainen peruseläke,

maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain mukaisen eläkkeen perusmäärä,

maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain mukaisen luopumistuen perusmäärä sekä peruseläkkeisiin yhteensovituksessa rinnastettava maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain mukaisen luopumiskorvauksen perusmäärä,

YEL:n vähimmäisehtojen mukainen peruseläke,

MEL:n mukainen peruseläke sekä

TaEL:n mukainen eläke.

3.1.1 Yksityisten alojen lisäeläkejärjestelyt

Rekisteröidystä lisäeläketurvasta on säännökset TEL:n 11 §:ssä ja 31.12.2000 voimassa olleissa YEL:n 11 §:ssä ja MYEL:n 11 §:ssä.

Lakiosasto

31.10.2002

Vaikka nämä lisäeläkejärjestelyt on suljettu vuoden 2001 alusta lähtien, näiden lakien mukaisia lisäeläkkeitä maksetaan edelleen.

Kompensointilakia ei sovelleta yksityisten alojen rekisteröityyn lisäeläketurvaan, jos eläkejärjestely sisältää eläkkeen määrän korotuksen. Lakia sovelletaan kuitenkin sellaiseen yksityisten alojen peruseläkkeeseen, johon liittyy vähimmäisehtoja parempana turvana TEL:n 11 §:ssä tarkoitettu alennettu eläkeikä.

Kompensointilakia ei sovelleta myöskään muuhun sellaiseen lisäeläkejärjestelyyn, jossa työntekijälle on järjestetty vähimmäisehtoja parempi eläketurva, kuten esimerkiksi eläkesäätiöiden ja -kassojen rekisteröimättömään lisäeläketurvaan.

Yksityiset lisäeläkejärjestelyt jäävät kompensointilain soveltamisen ulkopuolelle siitä syystä, että ne ovat vapaaehtoisia ja perustuvat työnantajan ja työntekijän väliseen sopimukseen silloinkin, kun ne ovat työeläkelakien mukaisesti rekisteröityjä. Työnantajan ja työntekijän välillä on voitu sopia, että lisäeläkettä määrättäessä kansaneläkkeen pohjaosaa ei oteta huomioon. Toisaalta on voitu sopia järjestelystä, jossa pohjaosa otetaan huomioon joko kokonaan tai osittain. Koska kansaneläkkeen pohjaosan vaikutus lisäeläkkeeseen on alun alkaenkin jätetty työnantajan ja työntekijöiden sopimuksen varaan, ei siihen nytkään voida lailla puuttua.

3.2 Julkisten alojen työeläkelait

Kompensointilaki koskee seuraavia julkisten alojen eläkkeitä:

KVTEL:n mukaista eläkettä sekä muuta eläkettä, johon oikeus määräytyy muiden säännösten nojalla KVTEL:n mukaisesti. Tällaisia eläkkeitä ovat myös eräät Ahvenanmaan maakuntahallituksen myöntämät eläkkeet.

VEL:n mukaista eläkettä sekä muuta eläkettä, johon oikeus määräytyy muiden säännösten nojalla VEL:n mukaisesti. Tällaisia eläkkeitä ovat eräät KVTEL:n nojalla myönnetty eläkkeet sekä Ahvenanmaan maakunnan palveluksessa olleiden eläkkeet, joista on säädetty viittaamalla valtion eläke-säännöksiin.

Suomen Pankin eläkesäännön nojalla myönnettyä peruseläkettä,

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 7 §:n 1 momentin 8 kohdassa tai 9 kohdassa tarkoitettua eläkettä vastaavaa Kansaneläkelaitoksen palveluksessa olleelle myönnettyä eläkettä,

evangelisluterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) nojalla myönnettyä eläkettä ja

Lakiosasto

31.10.2002

ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain (521/1969) nojalla myönnettyä eläkettä.

3.2.1 Julkisten alojen lisäeläketurva

Kompensointilaki koskee myös julkisten alojen lisäeläketurvaa, koska lisäturvan piiriin kuuluvat lakisääteisesti kaikki laissa säädetyt lisäeläkkeen ehdot täyttävät julkisten alojen työntekijät. Julkisten alojen lisäeläketurvassa pohjaosa otetaan aina huomioon, eikä muusta voida sopia.

3.3 Tarkistuksen ulkopuolelle jäävät yksityisten ja julkisten alojen eläkkeet (4 §1 mom.)

Tarkistuksen ulkopuolelle jäävät perhe-eläkkeet, osa-aikaeläkkeet ja osatyökyvyttömyyseläkkeet. Osa-aikaeläkettä ja osatyökyvyttömyyseläkettä ei tarkisteta, koska näissä eläkkeissä ei ole otettu kansaneläkettä vähentävänä huomioon. Perhe-eläke jää tarkistuksen ulkopuolelle siksi, että sitä koskevat omat erilliset säännöksensä eikä pohjaosan poistaminen ole koskenut perhe-eläkettä.

Tarkistusta ei tehdä myöskään eläkkeisiin, jotka ovat alkaneet ennen 1 päivää heinäkuuta 1975, vaikka tällainen eläke olisi muuttunut vuoden 1975 jälkeen toisen lajiseksi eläkkeeksi ja se olisi laskettu tällöin uudelleen. Tällainen tilanne on esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi. Jos tällainen ennen 1.7.1975 sattuneeseen eläketapahtumaan perustuva eläke on laskettu uudelleen 1.7.1975 jälkeen, siihen on sovellettu 31.12.1995 saakka sellaisia vanhoja yhteensovitussäännöksiä, jotka olivat voimassa ennen 1.7.1975.

Käytännössä tarkistuksen ulkopuolelle jäävät myös työttömyyseläkkeet, sillä ennen 31.12.1995 alkaneet työttömyyseläkkeet ovat muuttuneet vanhuuseläkkeiksi tämän lain voimaan tullessa 1.1.2003.

3.4 Korotuksen saamisedellytykset

Eläke on alkanut 1.7.1975 – 31.12.1995 välisenä aikana (3 § 1 kohta)

Yksityisten alojen peruseläkkeen ja julkisten alojen eläkkeen on pitänyt alkaa 1.7.1975 – 31.12.1995 välisenä aikana. Alkamisella ei tarkoiteta tässä yhteydessä ennen 1.7.1975 alkaneen työkyvyttömyyseläkkeen tai työttömyyseläkkeen muuttumista vanhuuseläkkeeksi. Ks. myös kohta 3.3.

Jos eläkkeensaajalle maksetaan eläkettä useamman työeläkelain mukaan ja jokin näistä eläkkeistä on alkanut ennen 1.7.1975, tällaista eläkettä ei oteta huomioon tarkistusta tehtäessä.

Lakiosasto

31.10.2002

Yhteensovitus 1.7.1975 – 31.12.1995 välisenä aikana voimassa olleiden säännösten mukaan (3 § 2 kohta)

Pohjaosan yhteensovituksen on pitänyt alentaa työeläkkeen määrää yhteensovituksessa. Lisäksi edellytetään, että tällainen yhteensovitus on tehty 1.7.1975 – 31.12.1995 välisenä aikana yksityisten alojen peruseläkkeisiin, KVTEL:n peruseläketurvan mukaisiin eläkkeisiin ja julkisten alojen peruseläketurvan mukaisina myönnettyihin eläkkeisiin TEL:n 8 §:n tai 8 a §:n mukaisesti.

Jos kyseessä on KVTEL:n mukainen lisäeläke, se on yhteensovitettu muiden eläkkeiden kanssa kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön lisäeläketurvan yhdistämistä koskevien määräysten mukaisesti. Muiden julkisten alojen työeläkejärjestelmän lisäeläketurvan mukaiset työeläkkeet on yhteensovitettu VEL:n 12 §:n ja sitä vastaavien säännösten mukaisesti.

Yhteensovituksen vaikutusta tarkastellaan kunkin eläkkeen osalta erikseen. Pääsääntöisesti vain niihin eläkkeisiin voi tulla korotus, joissa yhteensovitus on alentanut työeläkkeen määrää. Jos yhteensovitus on vähentänyt TEL:n mukaista peruseläkettä mutta ei VEL:n lisäeläketurvan mukaisena myönnettyä eläkettä, korotus tulee vain TEL:n mukaiseen peruseläkkeeseen. Jos peruseläkkeiden yhteensovitus ei ole vähentänyt TEL:n ja KVTEL:n mukaisia peruseläkkeitä, mutta KVTEL:n mukainen lisäeläke on alentunut yhteensovituksessa, korotus voi tulla vain KVTEL:n mukaiseen eläkkeeseen. Korotuksen suuruus lasketaan kompensointilain lisäeläketurvan korotusta koskevien säännösten mukaan.

Ei uudelleen yhteensovittamista 1.1.1996 tai sen jälkeen (3 § 3 kohta)

Tarkistuksen ulkopuolelle rajataan sellaiset eläkkeet, joihin on tehty uudelleen yhteensovitus TEL:n 8 a §:n tai VEL:n 12 §:n tai julkisten alojen eläkkeitä koskevien muiden vastaavien säännösten perusteella 1.1.1996 tai sen jälkeen. Tämä johtuu siitä, että jos eläke on tällöin uudelleen yhteensovitettu, kansaneläkkeen pohjaosan vähentävä vaikutus on samalla poistunut.

Eläkettä maksetaan 1.1.2003 (3 § 4 kohta)

Jotta eläke tulee tarkistettavaksi, edellytetään, että eläkettä maksetaan lain voimaantullessa 1.1.2003. Sellaisiin eläkkeisiin ei tehdä tarkistusta, jotka on maksettu kertasuorituksena tai joita ensisijaisen eläkkeen yhteensovittamisen takia ei ole jäänyt maksettavaksi lainkaan. Myöskään sellaisia eläkkeitä ei tarkisteta, jotka ovat olleet keskeytyneinä tai leppäämässä lain voimaantullessa.

Lakiosasto

31.10.2002

Muut edellytykset (3 § 5 kohta)

Korotuksen saaminen edellyttää myös, että lain 9 – 16 §:n mukaiset tarkistuksen laskemista koskevat ehdot täyttyvät, koska tarkoituksena on korvata nimenomaan työeläkkeen alentuma, jonka on aiheuttanut pohjaosan vähentävä vaikutus työeläkkeen yhteensovitusrajaan. Tarkistuksen laskemisesta on kerrottu tarkemmin tämän yleiskirjeen kohdissa 5 – 7.

4 YHTEISET SÄÄNNÖKSET

4.1 Korotuksen määrä (5 §)

Kokonaiskorotus on enintään 50 euroa ja vähintään viisi euroa. Määrät vastaavat vuodelle 2003 vahvistettuja indeksilukuja. Kun korotus lisätään eläkkeeseen, siitä tulee osa eläkettä. Tällöin noudatetaan mm. korotuksen maksamisessa, indeksitarkistuksessa, muussa tarkistamisessa ja kustantamisessa samoja määräyksiä kuin yksityisten alojen peruseläkkeiden ja julkisten alojen eläkkeiden osalta muutoinkin

Korotus lakkaa, jos korotettuun eläkkeeseen tulee myöhemmin tehtäväksi TEL:n 8 a §:n, VEL:n 12 §:n tai julkisten alojen eläkkeitä koskevien muiden vastaavien säännösten mukainen uusi yhteensovitus. Eläkettä uudelleen yhteensovitettaessa pohjaosaa ei enää oteta huomioon yhteensovitusrajaa vähentävänä etuutena, joten kompensointilain mukainen korotus on poistettava kokonaan eläkkeestä.

Vaikutus Kelan etuuksiin

Kun määrätään kansaneläkelain, perhe-eläkelain tai eläkkeensaajien asumistukilain mukaista etuutta, ei korotus vaikuta näiden etuuksien määrään.

4.2 Tarkistuksen vireilletulo

Työeläkelaitokset laskevat rekisteritietojen perusteella viran puolesta korotuksen.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan 22/2002 vp todennut, että eläkkeensaajan oikeusturvan vuoksi on selvää, että hän voi saattaa asian vireille myös omalla hakemuksellaan esimerkiksi silloin, jos tarkistusta ei ole tehty työeläkelaitoksen aloitteesta.

Lakiosasto

31.10.2002

Kompensointilaissa ei ole erityisiä säännöksiä siitä, miten eläkkeensaajan tulisi menetellä hakiessaan korotuspäätöstä, joten eläkkeensaaja voi hakea työeläkkeen tarkistusta vapaamuotoisella hakemuksella. Vaikka tarkistusta ei haeta lomakkeella kuten eläkettä, niin työeläkelaitokset noudattavat korotushakemusten käsittelyssä soveltuvin osin niitä asianomaisten eläkelakien säännöksiä, jotka koskevat eläkehakemuksen käsittelyä.

Sellaiset eläkkeensaajien kirjalliset yhteydenotot, jotka voidaan katsoa tarkistushakemuksiksi, jaetaan kuten eläkehakemuksetkin asianomaiseen eläkelaitokseen tarkistuksen tekemistä varten.

Ennen 1.10.2003 työeläkelaitoksiin saapuneet yhteydenotot

Eläkelaitoksille on saapunut eläkkeensaajilta eläkkeiden tarkistuspyyntöjä jo ennen kuin laki on tullut voimaan ja ennen kuin korotuksien maksaminen aloitetaan. Näihin tiedusteluihin olisi hyvä vastata yhtenäistä linjaa noudattaen, jotta eläkkeensaaja ei saisi eri työeläkelaitoksilta ristiriitaisia tietoja.

Yksityisellä puolella on käytettävissä tarkemmat rekisteritiedot kuin julkisella puolella. Tämän takia yksityisten alojen työeläkelaitokset voivat ehkä antaa alustavia tietoja eläkkeensaajan oikeudesta korotukseen. Tietojen antaminen vaatii kuitenkin työeläkelaitoksilta ylimääräistä selvittelytyötä. Julkisella puolella alustavien tietojen antaminen ei välttämättä ole edes mahdollista rekisteritietojen vähäisyyden takia.

Jotta eläkkeensaajien yhteydenotot eivät hidastaisi korotuspäätösten käsittelyä, on suositeltavaa, että eläkkeensaajalle lähetettäisiin vastauskirje, joka sisällöllisesti myötäilee STM:n tiedotetta 205/2002 (25.7.2002). <http://www.vn.fi/vn/stm/suomi/tiedote/tied01fr.htm>

Tiedotteessa on kerrottu pohjaosan korvauksen taustaa ja tietoja siitä, ketkä ovat oikeutettuja saamaan korvausta. Lisäksi tiedotteessa on todettu seuraavaa:

”Pohjaosakorvausta ei kenenkään tarvitse erikseen hakea, vaan se lasketaan työeläkelaitoksissa. Eläkkeensaaja saa 1.10.2003 mennessä kirjallisen päätöksen postitse kotiinsa. Eläketurvakeskus alkaa vuodenvaihteen tienoilla toimittaa tietoja korvaukseen oikeutetuista työeläkelaitoksille. Työeläkelaitokset aloittavat päätösten käsittelyn vuoden 2003 alussa. Tätä ennen ei korvauspäätöksiä voi tehdä, koska tietoja korvaukseen oikeutetuista ei ole ennen vuodenvaihdetta saatavissa. Ensimmäiset korvauspäätökset ovat todennäköisesti valmiita alkukeväästä 2003 ja loput lokakuun alkuun 2003 mennessä.

Lakiosasto

31.10.2002

Mikäli eläkkeensaaja, joka mielestään saattaisi olla korvaukseen oikeutettu, ei ole saanut korvauspäätöstä 1.10.2003 mennessä, hän voi ottaa yhteyttä omaan työeläkelaitokseensa tai Eläketurvakeskukseen - virkamieseläkettä saava Kuntien Eläkevakuutukseen tai Valtiokonttoriin. Ennen lokakuuta 2003 tehdyt yhteydenotot hidastavat eläkepäätösten käsittelyä. Jos korotuksen maksu viivästyy, eläkkeensaajalla on oikeus työeläkelakien mukaiseen viivästyskorotukseen.”

4.3 Päätös, tietojen käsittely ja viivästyskorotus

Asianomaisia eläkelakeja noudatetaan soveltuvin osin, kun eläkkeensaajalle annetaan valituskelpoinen päätös. Myös eläkepäätöstä varten tarvittavien tietojen käsittelystä ja saamisesta on voimassa, mitä eläkelaeissa säädetään tietojen saannista ja tietojen luovutuksesta (6 §). Asianomaisia eläkelakien säännöksiä noudatetaan soveltuvin osin myös viivästyskorotuksen maksamisessa.

Eläkettä useammasta työeläkelaitoksesta

Jos eläkettä maksetaan 1.10.2003 kahden tai useamman kompensointilain 2 §:ssä mainitun lain, eläkesäännön ja eläkeohjesäännön perusteella, määrätään ensin yksityisten alojen peruseläkkeiden perusteella syntyvä korotus. Tämän jälkeen määrätään 11 §:n mukainen korotus (julkisten alojen perusturva) ja sen jälkeen 12 – 15 §:n mukaiset korotukset (VEL:n ja julkisten alojen eläkkeitä koskevien vastaavien säännösten mukainen lisäeläketurva) ja viimeiseksi 16 §:n mukainen korotus (KVTEL:n mukainen lisäeläketurva) (7 §). Asiaa on selostettu tarkemmin kohdassa 5.2.

Viivästyskorotus

Eläkkeensaajalla on oikeus työeläkelakien mukaiseen viivästyskorotukseen, jos kompensointilain mukaisen korotuksen maksaminen viivästyy. (Perustuslakivaliokunnan lausunnon 22/2002 vp.)

Kompensointilain mukaisen korotuksen viivästyskorotusaika lasketaan aina 1.11.2003 lähtien. Jos työeläkelaitos on suorittanut kompensointilain mukaisen korotuksen maksamaansa eläkkeeseen lisättynä vuoden 2003 lokakuun aikana, on korotus maksettu ajallaan. Tätä myöhemmin maksettu kompensointilain mukainen korotus katsotaan viivästyneesti suoritetuksi ja sille maksetaan viivästyskorotusta jokaiselta päivältä. Kullekin viivästyneelle kompensointilain mukaiselle korotuserälle lasketaan viivästyskorotusta sen kohdistumiskuukautta seuraavan kuukauden 1. päivästä.

Työeläkelaitoksen ei tarvitse maksaa kompensointilain mukaiselle korotuserälle viivästyskorotusta, jos viivästyskorotus jää asianomaisessa eläkelaeissa säädetyn alarajan alapuolelle.

Lakiosasto

31.10.2002

4.3.1 Eläkkeensaajalle lähetettävästä korotuspäätöksestä

Hallintomenettelylakia sovelletaan julkisen puolen eläkejärjestelmissä suoraan ja yksityisen puolen eläkelainsäädännössä viitataan muun muassa hallintomenettelylain päätöksen perustelemista koskevaan 24 §:ään, joten hallintomenettelylain säännöksiä päätöksen perusteluista on noudatettava työeläkejärjestelmässä. Hallintomenettelylain mukaan päätös on perusteltava ilmoittamalla sen perusteena olevat pääasialliset tosiseikat sekä säännökset ja määräykset. Perustelu voidaan jättää esittämättä, jos päätöksellä hyväksytään vaatimus, joka ei koske toista asianomaista, tai perusteleminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

Kielteiset päätökset on perusteltava yksilöidysti, pelkkä viittaus lainkohtaan ei riitä.

Päätöksen sisältöä koskevista vaatimuksista on tarkemmin kerrottu yleiskirjeessä 27/2001.

Liitteenä olevat päätösmallit ovat esimerkkejä siitä, millaisia kompensointilain mukaiset korotuspäätökset voivat olla.

4.4 Aikaisemman eläkepäätöksen vaikutuksesta korotuspäätökseen

Yksityisten alojen työeläkelaitoksen laskiessa korotusta otetaan eläkkeet ja etuudet huomioon sen määräisinä kuin ne olivat eläkkeitä viiemeksi yhteensovitettaessa. Tällöin käytetään niitä peruseläkkeiden, ensisijaisten eläkkeiden ja yhteensovitusperusteen määriä, joita käytettiin viimeisimmässä yhteensovituksessa.

Korotusta laskettaessa saattaa kuitenkin tulla ilmi virheitä, joihin työeläkelaitoksen on reagoitava asianomaisen eläkelain mukaisesti.

4.5 Kompensointilain mukaisen korotuksen vaikutus eräissä tilanteissa

Perhe-eläkkeen eläkesovitus

Lesken omaan työeläkkeeseen lisätty kompensointilain mukainen korotus ei aiheuta uutta eläkesovitusta leskeneläkkeeseen.

Eläkesovitusta ensimmäistä kertaa tehtäessä lesken omaan työeläkkeeseen lisätty kompensointilain mukainen korotus otetaan tuloina huomioon kuten muutkin lesken omat työeläkkeet.

Lakiosasto

31.10.2002

Työkyvyttömyyseläkkeeseen laskettava kuntoutuskorotus

Kuntoutuskorotus määräytyy maksussa olevien työkyvyttömyyseläkkeiden perusteella. Jos kuntoutuskorotuksen perustana olevaan työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään kompensointilain mukainen korotus, on kuntoutuskorotuksen määrä laskettava uudelleen.

5 KOROTUKSEN LASKEMINEN

5.1 Korotuksen laskeminen yksityisten alojen eläkkeisiin

Yksityisten alojen työeläkejärjestelmässä peruseläkkeeseen lisättävä korotus lasketaan voimassa olevia TEL:n 8 §:n yhteensovitussäännöksiä soveltaen.

Aiempana kohdassa 3 on tarkemmin määritelty, mihin eläkkeisiin ja millä edellytyksillä tarkistus voidaan tehdä. Kohdassa 5.2 on selostetaan yksityiskohtaisesti, missä järjestyksessä korotus määrätään, jos eläkettä maksetaan sekä yksityisten että julkisten alojen työeläkejärjestelmistä.

Yksityisten alojen työeläkelaitos tekee ensin voimassa olevan TEL:n 8 §:n mukaisen yhteensovituksen, johon otetaan mukaan ne TEL:n 8 §:n 1 momentissa mainitut peruseläkkeet ja muut etuudet, **jotka otettiin huomioon yhteensovitusta edellisen kerran ennen vuotta 1996 tehtäessä**. Yhteensovitusperusteena käytetään viimeisimmän ennen vuotta 1996 tehdyn yhteensovituksen yhteensovitusperustetta, joka muunnetaan vastaamaan vuodelle 2003 vahvistettuja indeksilukuja. Samoin peruseläkkeet ja mahdolliset ensisijaiset eläkkeet otetaan yhteensovituksessa huomioon sen määräisinä kuin ne otettiin huomioon viimeisimmässä ennen vuotta 1996 tehdyssä yhteensovituksessa muunnettuna vastaamaan vuodelle 2003 vahvistettuja indeksilukuja.

Yksityisten alojen tarkistusmenettelyssä tapaturmavakuutus-, liikennevakuutus- ja sotilasvammalain mukaisen korvauksen nykyistä määrää ei selvitetä, vaan etuudet otetaan huomioon sellaisina kuin ne olivat viimeisimmässä yhteensovituksessa muunnettuna vuoden 2003 indeksitasoon. Julkisen alan eläkkeisiin korotusta laskettaessa sen sijaan käytetään ensisijaisen etuuden vuoden 2003 maksettavaa määrää.

Yhteensovituksen tuloksena saadaan peruseläkkeiden yhteensovitettu yhteismäärä, johon kansaneläkkeen pohjaosa ei ole vaikuttanut.

Tämän jälkeen näin yhteensovitettujen peruseläkkeiden yhteismäärästä vähennetään viimeisimmässä ennen vuotta 1996 tehdyssä yhteensovi-

Lakiosasto

31.10.2002

tuksessa saatu, vuoden 2003 indeksitasoon muunnettu peruseläkkeiden yhteismäärä.

Jos näin saatu erotus on vähintään yksi sentti ja enintään viisi euroa kuukaudessa, kokonaiskorotus on viisi euroa. Jos erotus on suurempi kuin 50 euroa kuukaudessa, kokonaiskorotus on 50 euroa. Muutoin kokonaiskorotus on edellä lasketun erotuksen määrä. Viiden ja 50 euron määrät vastaavat vuodelle 2003 vahvistettuja indeksilukuja.

Jos eläkkeensaaja saa myös julkisten alojen työeläkettä, yksityisen työeläkejärjestelmän osuus kokonaiskorotuksesta saadaan kertomalla kokonaiskorotus yksityisen työeläkejärjestelmän eläkkeen ja kaikkien laskennassa mukana olevien peruseläkkeiden suhteella.

Yksityisten alojen työeläkelaitos laskee oman osuutensa korotuksesta edellä mainitulla tavalla riippumatta siitä, onko julkisen alan peruseläkettä yhteensovituksen johdosta vähennetty vai ei.

Poikkeuksen muodostaa tilanne, jossa julkisten alojen työeläkettä ei tarkisteta siitä syystä, että se on yhteensovitettu vuoden 1995 jälkeen voimassa olevien yhteensovitus säännösten perusteella. Tällöin yksityisten alojen työeläkelaitos maksaa koko korotuksen, kun alle viiden euron korotus nostetaan viiden euron alarajaan.

Edellä kuvatussa tarkistusmenettelyssä tarvittavien eläkkeiden, etuuk-sien ja yhteensovitusperusteiden määriä indeksillä muunnettaessa nou-datetaan ETK:n yleiskirjeen A 44/95 mukaisia ohjeita.

Eräät erityistilanteet

Jos jokin eläkkeistä on myönnetty varhennettuna vanhuuseläkkeenä tai lykättynä vanhuuseläkkeenä, se otetaan yhteensovitettujen peruseläkkeiden yhteismäärää laskettaessa huomioon varhennettuna tai lykättynä.

Jos julkisen alan eläke on varhennettu vanhuuseläke, yksityisten alojen työeläkelaitos tarvitsee tiedon julkisen eläkkeen varhennusprosentista, jotta se voi laskea korotusta varten tarvitsemansa yhteensovitettujen eläkkeiden yhteismäärän (sekä aikaisemman että nyt lasketun). Tämän tiedon se saa asianomaisesta julkisen alan työeläkelaitoksesta.

Jos peruseläke on myönnetty EU-säännösten mukaisena pro rata – eläkkeenä, teoreettisena eläkelaitoksena toimiva yksityisten alojen työeläkelaitos laskee ensin voimassa olevan TEL:n 8 §:n mukaisen yhteensovitusrajan ja rajaa sillä vuoden 2003 indeksitasoon muunnetun yhteensovittamattoman teoreettisen eläkkeen. Näin saadun teoreettisen eläkkeen pohjalta lasketaan normaalisti yksityisten alojen työeläkelai-

Lakiosasto

31.10.2002

toksen pro rata –osuus edeltävässä päätöksessä olevilla tiedoilla. Tästä pro rata –eläkkeestä vähennetään viimeisimmässä ennen vuotta 1996 tehdyssä yhteensovituksessa saatu, vuoden 2003 indeksitasoon muunnettu yksityisten alojen työeläkelaitoksen pro rata –eläke.

5.2 Korotuksen laskemisjärjestys, kun eläkettä maksetaan useammasta työeläkelaitoksesta

Yksityisten alojen työeläkelaitosten tulee laskea ensimmäiseksi korotus sellaisten eläkkeensaajien eläkkeisiin, jotka saavat eläkettä myös julkisten alojen työeläkejärjestelmästä. Julkisten alojen työeläkelaitos voi laskea maksamaansa eläkkeeseen tulevan korotuksen vasta sitten, kun se on saanut tiedon siitä, mikä on yksityisten alojen työeläkelaitoksen maksama osuus korotuksen kokonaismäärästä.

Kompensointilain voimaantultua yksityisten alojen työeläkelaitokset voivat ryhtyä lähettämään korotuspäätöksiä eläkkeensaajille sitä mukaa kuin päätökset valmistuvat.

Yksityisten alojen työeläkelaitokset välittävät antamiensa päätösten tiedot Eläketurvakeskuksen eläkerekisteriin. Tämän jälkeen Eläketurvakeskus poimii eläkerekisteristä julkisten alojen työeläkelaitoksille yksityisten alojen työeläkelaitosten kompensointilain mukaiset päätöstiedot. Ensimmäinen tällainen erillisajo ajetaan maaliskuun lopussa, mihin mennessä yksityisten alojen työeläkelaitosten tulisi ilmoittaa korotuspäätöstiedot mahdollisimman monesta sellaisesta tapauksesta, joissa korotusta tulee maksettavaksi myös julkisten alojen työeläkelaitoksesta.

Tietoliikenneohjeet kompensointilain mukaisista korotuspäätöksistä eläkerekisteriin ovat kohdassa 7.2.

Julkisten alojen työeläkelaitokset laskevat kukin oman osuutensa kokonaiskorotuksesta. Valtiokonttori, Kirkon keskusrahasto, Kansaneläkelaitos ja Suomen Pankki voivat laskea oman korotuksensa heti, kun yksityisten alojen eläkelaitoksen korotus on tiedossa, koska ne eivät tarvitse tietoa muiden julkisten alojen työeläkelaitosten korotuksista. Viimeisenä korotuksen laskee Kuntien Eläkevakuutus, joka tarvitsee laskennassa kaikkien muiden työeläkelaitosten tiedot. Ahvenanmaan maakuntahallituksen eläkkeiden osalta laskennan ja ilmoitusliikenteen hoitaa tapauskohtaisesti joko Valtiokonttori tai Kuntien eläkevakuutus.

5.3 Korotuksen laskeminen julkisten alojen eläkkeisiin

5.3.1 Julkisen alan perusturva

Eläkesumma

Korotus julkisten alojen eläkkeisiin lasketaan kaavamaisesti 1.1.2003 maksussa olevien eläkkeiden yhteismäärän (**eläkesumma**) perusteella.

Lakiosasto

31.10.2002

Eläkesumma on yksityisten alojen peruseläkkeiden ja julkisten alojen perus- ja lisäeläkkeiden summa.

Jos julkisen alan eläkkeen yhteensovituksessa on otettu huomioon tapaturma- liikennevakuutus- tai sotilasvammalain mukainen etuus, mainittu etuus lisätään eläkesummaan sen määräisenä kuin sitä 1.1.2003 maksetaan. Tieto etuuden määrästä saadaan Kansaneläkelaitokselta.

Korotuksen laskemista varten 1.1.2003 maksettava eläkesumma muunnetaan vuoden 1995 indeksitasoon 1712.

5.3.2 Julkisen alan peruseläke

Korotus määräytyy samalla tavalla kaikkiin julkisen alan peruseläkkeisiin.

Jos eläkesumma on enintään 712,94 euroa/kk, korotusta ei tule lainkaan maksettavaksi.

Jos eläkesumma on suurempi kuin 712,94 euroa/kk, kokonaiskorotus määrätään seuraavan laskentakaavan avulla:

$(\text{eläkesumma} - 712,94) / 661,48 \times 73,50$ euroa.

Laskettu kokonaiskorotus korotetaan vuoden 2003 indeksitasoon.

Jos kokonaiskorotus vuoden 2003 tasossa on alle viisi euroa, se korotetaan viiteen euroon ja jos se on suurempi kuin 50 euroa, se rajataan 50 euroon.

Jos henkilö saa korotuksen myös yksityisen alan eläkelaitoksesta, tämä korotus vähennetään kokonaiskorotuksesta. Erotus jaetaan julkisten alojen eläkelaitoksille niiden maksamien eläkkeiden määrien suhteessa.

5.3.3 KVTEL-eläke

Kunnalliseen eläkkeeseen korotus lasketaan ja maksetaan kohdan 5.3.2 mukaisesti, jos yhteensovitus on vähentänyt peruseläkkeen määrää ja eläkettä maksetaan peruseläkkeen määräisenä tai eläke on lisäeläketurvan mukainen, mutta yhteensovitus ei ole vähentänyt lisäeläkettä.

Jos kunnallista eläkettä maksetaan lisäeläketurvan mukaisena, yhteensovitus on vähentänyt lisäeläkettä ja eläkesumma on suurempi kuin 864,10 euroa/kk, kokonaiskorotus on 50 euroa/kk. Jos eläkesumma on enintään 864,10 euroa/kk, kunnalliseen eläkkeeseen ei tule korotusta.

Lakiosasto

31.10.2002

Kokonaiskorotuksesta vähennetään kaikkien muiden eläkelaitosten maksamat korotukset.

Jos yhteensovitus on vähentänyt kunnallista lisäeläkettä mutta ei peruseläkettä, kunnalliseen eläkkeeseen tuleva korotus on kuitenkin enintään 1/10 kunnallisen eläkkeen määrästä. Jos kaikkien korotusten yhteismäärä tällöin jää alle viiden euron, kunnalliseen eläkkeeseen tuleva korotusta nostetaan niin, että summaksi tulee viisi euroa.

5.3.4 VEL –eläke

Yhteensovitus tehty 1.5.1985 –31.12.1995

Jos VEL -eläke on lisäeläketurvan mukainen ja yhteensovitus on vähentänyt eläkettä ja eläkesumma on suurempi kuin 784,24 euroa, kokonaiskorotus on yhtä suuri osa 73,50 eurosta kuin ylite on 734,97 eurosta. Jos eläkesumma on enintään 784,24 euroa, VEL:n mukaiseen eläkkeeseen ei tule korotusta.

Jos henkilöllä on ollut oikeus lisäeläketurvan mukaiseen eläkkeeseen, mutta eläkettä maksetaan perusturvan mukaisena, koska se on suurempi, korotus määrätään peruseläketurvan korotusta koskevien sääntösten mukaisesti. Korotuksen maksamisen edellytyksenä on tällöin, että peruseläkkeen yhteensovitus on vähentänyt peruseläkettä.

Jos laskettu kokonaiskorotus on alle viisi euroa, se korotetaan viiteen euroon ja jos se on suurempi kuin 50 euroa, se rajataan 50 euroon.

Yhteensovitus tehty 1.1.1975 – 30.4.1985

Jos VEL –eläke on lisäeläketurvan mukainen, yhteensovitus on vähentänyt eläkettä ja eläkesumma on suurempi kuin 864,10 euroa, kokonaiskorotus on 50 euroa. Jos eläkesumma on enintään 864,10 euroa, VEL:n mukaiseen eläkkeeseen ei tule korotusta.

Jos henkilöllä on ollut oikeus lisäeläketurvan mukaiseen eläkkeeseen, mutta eläkettä maksetaan perusturvan mukaisena, koska se on suurempi, korotus määrätään peruseläketurvan korotusta koskevien sääntösten mukaisesti. Korotuksen maksamisen edellytyksenä on tällöin, että peruseläkkeen yhteensovitus on vähentänyt peruseläkettä.

Lisäeläketurvan mukaiseen VEL –eläkkeeseen tulevasta kokonaiskorotuksesta vähennetään yksityisten alojen peruseläkkeisiin tuleva korotus, KVTEL –eläkkeeseen tuleva korotus, Suomen Pankin eläkkeeseen tuleva korotus, KELA:n henkilökunnan eläkkeeseen tuleva korotus sekä evankelisluterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon eläkelakien mukaisiin eläkkeisiin tuleva korotus.

Lakiosasto

31.10.2002

Muut VEL:n kaltaiset julkisten alojen eläkkeet

Suomen Pankin eläkkeeseen tuleva korotus, KELA:n henkilökunnan eläkkeeseen tuleva korotus sekä evankelisluterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon eläkelakien mukaisiin eläkkeisiin tuleva korotus lasketaan soveltuvin osin VEL –eläkkeeseen tulevaa korotusta koskevien sääntösten mukaisesti.

6 KUSTANNUSTEN JAKAMINEN JA VASTUUNJAKO

Jos eläkkeensaaja saa eläkettä useamman eläkelain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön mukaan, kompensointilain mukaan eläkkeeseen tuleva kokonaiskorotus jakaantuu osiin eläkelaeittain tai eläkejärjestelmitäin. Kukin eläkejärjestelmä kustantaa omaan eläkkeeseensä tulevan korotusosan.

Yksityisen sektorin eläkkeeseen tulevan korotuksen maksaa viimeinen laitos. Vastuunjaossa korotus ositetaan normaaliin tapaan YEL-, MYEL- ja palkansaajalakien (TEL-LEL-TaEL-MEL) mukaisiin vastuuosiin. TEL-LEL-TaEL-MEL -järjestelmässä korotus on yhteisesti kustannettavaa.

7 YHTEINEN TIETOLIIKENNE

7.1 Eläketurvakeskuksen suorittama rekisteripaiminta ja tietojen toimittaminen työeläkelaitoksille

Työeläkelaitoksille on lähetetty tiedot 1.7.1975 – 31.12.1995 alkaneista maksussa olevista eläkkeistä, joihin yhteensovitus on vaikuttanut. Poiminta on tehty työeläkelaitosten eläkerekisteriin ilmoittamista eläkepäättötiedoista 31.5.2002 tilanteen mukaan. Mahdolliseen korotukseen oikeuttavien eläkkeiden tietojen lisäksi on lähetetty tiedot myös henkilöiden kaikista muiden työeläkelaitosten maksussa olleista eläkkeistä. Lähetetyt tiedot on poimittu viimeiseltä päätökseltä, jossa eläkkeen alkamisaika on ennen 1.1.1996.

Työeläkelaitoksille lähetetään tammikuun loppupuolella uusi poiminta eläkerekisterin 31.12.2002 tilanteesta. Tässä poiminnassa otetaan huomioon aikaisemmassa poiminnassa ilmenneet muutostarpeet.

Lakiosasto

31.10.2002

7.2 Kompensointilain mukaisten päätösten rekisteröinti Eläketurvakeskuksen eläkerekisteriin

7.2.1 Yksityisten alojen työeläkelaitoksien tekemät kompensointilain mukaiset päätökset

Yleistä

Kompensointilain mukaiset korotuspäätökset ilmoitetaan Eläketurvakeskuksen rekisteriin muutospäätöksinä. Korotuksen määrä ilmoitetaan erillisenä erityismäärissä –kentässä, joka nykyisin on varattu julkisen sektorin täydennysosan määrälle. Lisäksi korotus jaetaan lakiosiin kompensointilain 9 §:n mukaisesti. Näin ollen korotus tulee sisällyttää myös maksettavaan yksityisen sektorin peruseläkkeeseen. Korotuksen määrä saa olla korkeintaan 50 euroa vuoden 2003 indeksissä.

Kompensointilain mukainen korotuspäätös voidaan antaa, kun eläkkeen laji on täysi työkyvyttömyyseläke, kuntoutustuki tai yksilöllinen varhaiseläke, kunnallinen erotuseläke, varhennettu vanhuuseläke, vanhuuseläke tai maatalouden erityiseläke. Maatalouden erityiseläkkeet kuuluvat kompensointilain soveltamisalan piiriin. Näiden erityiseläkkeiden joukossa ei poimintojen mukaan ole kuitenkaan kompensointilain mukaiseen korotukseen oikeutettuja eläkkeensaajia.

Korotuspäätöksellä tulee olla uusi muutoksen syy 'POSA –korotus'(75). Korotuksen (päätöksen) alkamisaika on aina 1.10.2003. Myöhemmin alkavilla päätöksillä korotuksen määrä voi esiintyä vain jos se esiintyy jo edeltävällä päätöksellä. Korotuksen määrää indeksoidaan kuten muitakin määriä. Uusi muutoksen syy voi esiintyä vain 1.10.2003 alkavilla päätöksillä.

Kompensointilain mukainen korotus lasketaan voimassa olevan TEL:n 8 §:n yhteensovitusäännöksiä soveltaen. Kyseessä ei kuitenkaan ole uudelleen yhteensovittaminen. Kompensointilain perusteella tehdyllä muutospäätöksellä ei näin ollen saa muuttaa jo rekisterissä olevia yhteensovituspäätöksen perusteena olleita yhteensovitusperustetta, yhteensovituksessa huomioon otettavaa peruseläkkeen määrää ja tietoa yhteensovituksen vaikutuksesta (indeksikorotuksia lukuun ottamatta).

Pakolliset tiedot tulee täydentää päätöksille nykyisten rekisteröintitarkistusten mukaisina (mm. yhteensovitustiedot, eläketapahtumapäivä). Vanhan muotoinen TK –syy hyväksytään nykyisinkin muutospäätöksellä, joten sitä ei tarvitse muuttaa.

Mikäli henkilö täyttää vanhuuseläkeiän syyskuussa 2003, tulee kompensointilain mukainen korotus ilmoittaa lajimuutospäätöksellä. Myös lajimuutospäätöksellä tulee ilmoittaa muutoksen syy 'POSA –korotus'(75). Mikäli henkilö täyttää vanhuuseläkeiän ennen syyskuuta v. 2003, tulee työeläkelaitoksen ensin antaa vanhuuseläkkeen lajimuutospäätös ja vasta sen jälkeen vanhuuseläkkeen muutospäätös, joka sisäl-

Lakiosasto

31.10.2002

tää kompensointilain mukaisen korotuksen. Korotuksen sisältävä muutospäätös tulee siis antaa sen lajisena kuin henkilön eläke on maksussa 1.10.2003.

Korotuspäätöksiä voi rekisteröidä ETK:n eläkerekisteriin 3.2.2003 alkaen.

Erityismäärä: julkisen sektorin täydennysosan määrä

Erityismäärä –kentän 'julkisen sektorin täydennysosan määrä' nimi muutetaan. Uusi termi on POSA –korotus/julk. täydennysosa.

Eläkkeessä tapahtuvat muutokset korotuspäätöksen rekisteröinnin ja 1.10.2003 välillä

Mikäli henkilölle on ehditty rekisteröidä kompensointilain mukainen korotuspäätös ja eläkkeeseen tulee jostain muusta syystä yhteensovitukseen aiheuttava uusi muutospäätös viimeistään 1.10.2003, tulee työeläkelaitoksen mitätöidä kompensointilain mukaisen korotuksen sisältävä muutospäätös ja antaa uusi yhteensovitusmuutospäätös. Tällöin tehdään siis uusi yhteensovitus, jonka yhteydessä kansaneläkkeen pohjiosan vähentävä vaikutus poistuu eikä kompensointilain mukaisen korotuksen tekemiselle siten ole enää perusteita.

Mikäli eläkkeeseen tulee korotuspäätöksen rekisteröinnin jälkeen ennen 1.10.2003 sellainen muutos, joka ei aiheuta uutta yhteensovitusta, tulee työeläkelaitoksen mitätöidä kompensointilain mukaisen korotuksen sisältävä muutospäätös ja antaa uusi muutospäätös. Tämän jälkeen työeläkelaitoksen tulee vielä antaa uusi kompensointilain mukainen korotuspäätös.

Mikäli eläkkeeseen kohdistuu jokin muu muutos hetkellä 1.10.2003, tulee korotus ja tämä muu muutos ilmoittaa samalla muutospäätöksellä. Molemmat muutoksen syyt tulee ilmoittaa päätöksellä, ensisijaisena muutoksensyynä 'POSA –korotus'(75).

Mikäli henkilö, jolle on jo rekisteröity kompensointilain mukainen korotuspäätös, kuolee ennen 1.10.2003, ohjautuu VRK:n kuolintieto Eläketurvakeskuksen työjonoihin ja Eläketurvakeskus mitätöi kompensointilain mukaisen päätöksen.

Korotuspäätöksen jälkeen tapahtuvat muutokset eläkkeensaajan eläkkeessä

Mikäli eläkkeeseen tehdään uusi yhteensovitus 1.10.2003 jälkeen, kompensointilain mukainen korotus poistuu. Tällöin ei korotuksen määrää enää ilmoiteta uudella eläkepäätöksellä POSA –korotus/julk. täydennysosa –kentässä. Mikäli eläkkeeseen kohdistuva muutos on sellainen, että uutta yhteensovitusta ei tehdä (esimerkiksi täyden työkyvyttö-

Lakiosasto

31.10.2002

myyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi), tulee korotuksen määrä edelleen ilmoittaa myös myöhemmillä muutos- ja lajimuutospäätöksillä. Tällöin korotuksen määrä ei saa muuttua (indeksikorotusta lukuun ottamatta).

Maksun alkamispäivä

Kompensointilain perusteella annetut päätökset lähetetään eläkkeensaajille sitä mukaa kuin ne lasketaan lain voimaantulon jälkeen. Yli 6 kuukauden päässä tulevaisuudessa olevan maksun alkamispäivän perusteella ei näissä tapauksissa anneta rekisteröinnin huomautusta kuten yleensä.

Kuntoutuskorotukset

Mikäli sellaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jonka perusteella maksetaan myös kuntoutuskorotusta, tehdään kompensointilain mukainen korotus, tulee myös kuntoutuskorotukseen antaa muutospäätös. Poiminoissa näyttäisi tällä hetkellä olevan kolme tällaista tapausta. KUKOR – muutospäätös menee läpi nykysäännöin eli siihen ei liitetä muutoksen syytä 'POSA –korotus'.

Lykätyt ja varhennetut eläkkeet

Mikäli kompensointilain mukainen korotus tehdään eläkkeeseen, joka on lykäty tai varhennettu, korotus lasketaan lykätyjen tai varhennettujen eläkkeiden erotuksena. Itse korotusta ei siis lykätä eikä varhenneta.

Kompensointilain perusteella annettavalla korotuspäätöksellä yksityisen sektorin peruseläkkeeseen sisältyvä lykkäyskorotuksen määrä tai yksityisen sektorin peruseläkkeestä tai julkisen sektorin kokonaiseläkkeestä vähennetyn varhennusvähennyksen määrät eivät siis saa muuttua verrattuna edelliseen päätökseen (indeksikorotusta lukuun ottamatta).

Teoreettinen eläke

Kompensointilain perusteella tehtävissä poiminoissa on mukana 41 EU-eläkettä, joissa eläke on määräytynyt pro rata-periaatteella.

Koska Kela ottaa huomioon teoreettista KEL –eläkettä vähentävänä Suomen työeläkkeen teoreettisena eläkkeenä, eikä kompensointilain mukainen korotuspäätös saa vaikuttaa KEL –eläkkeeseen, tulee teoreettinen eläke ilmoittaa korotuspäätöksellä aikaisemman päätöksen mukaisena. Teoreettinen eläke ei siis indeksointia lukuun ottamatta saa muuttua kompensointilain mukaisella korotuspäätöksellä.

Lakiosasto

31.10.2002

7.2.2 Kompensointilain perusteella annetut hylkäävät korotuspäätökset

Kompensointilain mukaiset korotuspäätökset annetaan ilman hakemusta viran puolesta. Eläkkeensaajilla on kuitenkin oikeus hakea tätä korotusta myös vapaamuotoisesti. Tällaiseen hakemukseen on annettava valituskelpoinen päätös, joka myös rekisteröidään Eläketurvakeskuksen eläkerekisteriin.

Hylkäyspäätös rekisteröidään omaeläkkeissä uudella hylkäyksen syyllä 'ei oikeutta POSA –korotukseen' (P) samaan eläkkeeseen kuin henkilöllä on jo maksussa. Jos henkilöllä ei ole yhtään eläkettä, annetaan hylkäyspäätös uutena eläkkeenä. Jos joku edunsaaja on hakenut kompensointilain mukaista korotusta perhe-eläkkeeseen, annetaan hylkäyspäätös aina uutena perhe-eläkkeenä.

7.2.3 Kompensointilain perusteella tehtävä poiminta yksityisten alojen työeläkejärjestelmän päätöksistä

Eläketurvakeskus poimii yksityisten alojen työeläkelaitosten antamat kompensointilain mukaiset päätökset erillisajolla julkisten alojen työeläkelaitoksille. Kullekin julkisen sektorin työeläkelaitokselle poimitaan omat kohdennetut aineistot. Poiminta-aineisto rajataan rekisteröintipäivän mukaan. Poimintatietueella on henkilötunnus, nimi, kompensointilain mukaisen korotuksen määrä ja maksettava yksityisen sektorin kokonaiseläke, josta on vähennetty kompensointilain mukainen korotus.

Ensimmäinen poiminta tehdään maaliskuun lopussa, muilta osin poiminta-ajojen aikataulut sovitaan erikseen.

7.2.4 Julkisten alojen työeläkelaitosten tekemät kompensointilain mukaiset korotuspäätökset

Julkinen sektori antaa omat kompensointilain mukaiset päätöksensä Eläketurvakeskukselle erillisinä tiedostoina. Aikataulusta ja tiedoston sisällöstä julkisen sektorin päätösten osalta sovitaan erikseen.

7.2.5 Kompensointilain mukaista korotusta koskevat hakemukset

ETK:n hakemusrekisteriin ei rekisteröidä kompensointilain perusteella tehtyjä hakemuksia. Myös Kansaneläkelaitosta kehoitetaan informoimaan korotuksen hakijoita niin, ettei eläkkeensaajan tarvitse itse hakea korotusta, vaan työeläkelaitokset laskevat korotuksen viran puolesta.

Lakiosasto

31.10.2002

7.2.6 Hälytykset

Eläkepääätöksistä, joissa ainoa muutoksensyy on 'POSA –korotus'(75), ei anneta hälytyksiä rinnakkaiseläkelaitoksille. Kansaneläkelaitokselle päätökset annetaan normaalisti tiedoksi.

LASKUESIMERKKEJÄ

Esimerkki 1.

TEL:n ja LEL:n mukainen eläke

Eläkkeensaaja (s. 1935) on jäänyt työkyvyttömyyseläkkeelle vuonna 1995. Eläke on muuttunut vuonna 2000 vanhuuseläkkeeksi. Viimeinen yhteensovitus on tehty työkyvyttömyyseläkettä myönnettäessä 1995, mistä ajankohdasta eläkelaitos hakee rekisteritietonsa (ind. 1712).

Vuonna 2003 työikäisen TEL-indeksi on 2103 ja eläkeikäisen indeksi 2002.

Vaihe 1:

Ensin määrätään TEL:n 8 §:ää soveltaen se peruseläkkeiden yhteensovitettu yhteismäärä, johon kansaneläkkeen pohjaosa ei ole vaikuttanut. TEL 8 §:n 1 momentin mukaiset eläkkeet ja etuudet otetaan huomioon sen määräisinä kuin ne olivat eläkkeitä viimeksi yhteensovitettaessa muunnettuna vastaamaan vuoden 2003 indeksitasoa.

Eläkkeiden määriä ja yhteensovitusperustetta indeksillä tarkistettaessa on otettava huomioon, että eläkkeensaaja on täyttänyt 65 vuotta vuonna 2000, joten tarkistettava määrä kerrotaan ensin osamäärällä, jossa jaettavana on 65 vuoden iän täyttämivuoden työikäisen indeksin ja jakajana työikäisen indeksin pisteluku siltä vuodelta, jonka tasossa määrä on (=lähtövuosi). Pyöristämätön tulos kerrotaan edelleen osamäärällä, jossa jaettavana on eläkeikäisen indeksin pisteluku maksuvuodelta ja jakajana eläkeikäisen indeksin pisteluku 65 vuoden iän täyttämivuodelta.

Eli tässä tapauksessa yhteensovitusperusteen indeksillä tarkistettu määrä on

$$1\,681,88 \times \frac{1903}{1712} \times \frac{2002}{1838} = 2\,036,33$$

	<u>1995, mk</u>	<u>1995, euro</u>	<u>2003, euro</u>
Yhteensovitusperuste	10 000,00	1 681,88	2 036,33
TEL-eläke	5 600,00	941,85	1 140,34
LEL-eläke	500,00	84,09	101,81

Yhteensovitusraja

$$60 \% \times 2\,036,33 = 1\,221,80$$

TEL 8 §:n 1 momentin mukaiset eläkkeet yht.	1 242,15
Yhteensovitusraja	1 221,80
Ylite	20,35

TEL- ja LEL -eläkkeestä (yhteensä 1 242,15) vähennetään ylite

$$1\,242,15 - 20,35 = 1\,221,80$$

Yhteensovitettujen peruseläkkeiden yhteismäärä **1 221,80**

Vaihe 2:

Edellä määrätystä peruseläkkeiden yhteensovitetusta määrästä vähennetään edeltävässä yhteensovituksessa saatu, vuoden 2003 indeksitasoon muutettu peruseläkkeiden yhteensovitettu yhteismäärä, jolloin erotuksena saadaan peruseläkkeisiin lisättävän kokonaiskorotuksen määrä.

	<u>1995, mk</u>	<u>1995, euro</u>	<u>2003, euro</u>
TEL-eläke (yhteensovitettu)	5 346,53	899,22	1 088,73
LEL-eläke (yhteensovitettu)	477,37	80,29	97,21
Yhteensovitetttujen peruseläkkeiden yhteismäärä			1 185,94
Kokonaiskorotus 1 221,80 – 1 185,94 =			35,86

Koska korotus on välillä 5 – 50 euroa, eikä eläkkeensaaja saa julkisten alojen eläkettä, se lisätään laskelman mukaisena TEL-LEL -eläkkeeseen.

Yhteensovitus-tiedot	1995, mk	2003, euro	Yhteensovitus 2003, ilman KEL	Korotus 2003, euro
Yhteensov.peruste	10 000,00	2 036,33	2 036,33	
Yhteensovittamat- tomat eläkkeet:				
TEL	5 600,00	1 140,34	1 140,34	
LEL	500,00	101,81	101,81	
yhteensä	6 100,00	1 242,15	1 242,15	Komp.lain 9 §:n 1 mom. muk. yhteenso- vitettujen eläk- keiden yhteis- määrästä 1 221,80
60 % YSP:sta	6 000,00	1 221,80	1 221,80	
KEL-vähennys	176,10	35,86		
Yhteensovitusraja	5 823,90	1 185,94	1 221,80	
Ylite	276,10	56,21	20,35	
Yhteensovitetut eläkkeet:				vähennetään
TEL	5 346,53	1 088,73		edeltävän yht. sovituksen muk. eläkkeiden yh- teismäärä 1 185,94
LEL	477,37	97,21		
yhteensä	5 823,90	1 185,94		erotus =
Kokonaiskorotus				35,86 euroa

Esimerkki 2.

LEL:n ja TEL:n mukainen eläke (tuleva aika), KVTEL-eläke (vapaakirja) ja VEL-eläke(vapaakirja) sekä TVL:n mukainen tapaturmaeläke

Eläkkeensaaja (s. 1928) on jäänyt työkyvyttömyyseläkkeelle vuonna 1990. Eläke on muutunut vuonna 1993 samanmääräiseksi vanhuuseläkkeeksi. Viimeinen yhteensovitus on tehty työkyvyttömyyseläkettä myönnettäessä 1990, mistä ajankohdasta eläkelaitos hakee rekisteritietonsa (ind. 1481).

Vuonna 2003 työkäisen TEL-indeksi on 2103 ja eläkeikäisen indeksi 2002.

Yksityisen alan eläkelaitos laskee oman osuutensa korotuksesta 9 §:n mukaisesti:

Vaihe 1:

Ensin määrätään TEL:n 8 §:ää soveltaen se peruseläkkeiden yhteensovitettu yhteismäärä, johon kansaneläkkeen pohjaosa ei ole vaikuttanut. TEL 8 §:n 1 momentin mukaiset eläkkeet ja etuudet otetaan huomioon sen määräisinä kuin ne olivat eläkkeitä viimeksi yhteensovitettaessa muunnettuina vastaamaan vuoden 2003 indeksitasoa.

	<u>1990, euro</u>	<u>2003, euro</u>
Yhteensovitusperuste	1 746,66	2 361,12
LEL-TEL -eläke	360,71	487,60
KVTEL-eläke	241,16	326,00
VEL-eläke	16,02	21,66
TVL-eläke	449,63	607,81

Yhteensovitusraja
 $60 \% \times 2\,361,12 = 1\,416,67$

TEL 8 §:n 1 momentin mukaiset eläkkeet yht.	1 443,07
Yhteensovitusraja	1 416,67
Ylite	26,40

LEL:n, TEL:n, KVTEL:n ja VEL:n peruseläkkeistä (yhteensä 835,26) vähennetään ylite
 $835,26 - 26,40 = 808,86$

Yhteensovitettujen peruseläkkeiden yhteismäärä **808,86**

Vaihe 2:

Edellä määrätystä peruseläkkeiden yhteensovitetusta määrästä vähennetään edeltävässä yhteensovituksessa saatu, vuoden 2003 indeksitasoon muutettu peruseläkkeiden yhteensovitettu yhteismäärä, jolloin erotuksena saadaan peruseläkkeisiin lisättävän kokonaiskorotuksen määrä (vuonna 1990 ylite 62,65 e, josta yksityisen osuus 36,57 e sekä KEL-vähennys 43,13 e, josta yksityisen osuus 25,18 e).

	<u>1990, euro</u>	<u>2003, euro</u>
LEL-TEL-eläke (yhteensovitettu)	324,14	438,17
KVTEL-eläke (yhteensovitettu)	216,71	292,95
VEL-eläke (yhteensovitettu)	14,39	19,45

Yhteensovitetujen peruseläkkeiden (LEL, TEL, KVTEL ja VEL) yhteismäärä **750,57**

Kokonaiskorotus 808,86 – 750,57 = **58,29**

Korotus rajataan 9 §:n 3 momentin mukaisesti **50 euroon**.

Kokonaiskorotuksesta LEL-TEL -eläkkeeseen tuleva osuus on yhtä suuri kuin LEL-TEL-eläkkeen osuus on kaikista perusturvan eläkkeistä.

$$\frac{438,17}{750,57} \times 50,00 = 29,19$$

TEL-eläkkeeseen lisättävä korotus **29,19 euroa**

Kuntien eläkevakuutus ja Valtiokonttori laskevat oman osuutensa korotuksesta 11 §:n mukaisesti:

Eläkesumma:

Eläkkeensaajalle 1.1.2003 maksettavien yksityisen alojen peruseläkkeiden ja julkisten alojen eläkkeiden yhteismäärä (v. 2003 eläkeikäisen indeksi 2002)

KVTEL	292,95	
LEL-TEL	438,17	
VEL	19,45	
TVL	607,81	(x
Yhteensä	1 358,38	

Korotuksen laskemista varten 1.1.2003 maksettava eläkesumma muunnetaan vuoden 1995 indeksitasoon 1712, jolloin **eläkesummaksi** saadaan **1161,61** euroa.

Kokonaiskorotus:

Koska eläkesumma on suurempi kuin 11 §:ssä säädetty rajamäärä 712,94 euroa, kokonaiskorotus on

$$(1\ 161,61 - 712,94) / 661,48 \times 73,50 \text{ euroa} = 49,85 \text{ euroa}$$

Kokonaiskorotus muunnetaan vastaamaan vuodelle 2003 vahvistettua indeksitasoa (indeksi 2002) , jolloin **kokonaiskorotuksen** määrä on **58,30** euroa. Korotus rajataan 11 §:n 2 momentin mukaisesti **50 euroon**.

Kokonaiskorotuksesta vähennetään yksityisen eläkelaitoksen myöntämä korotus

$$50,00 - 29,19 = 20,81$$

KVTEL-eläkkeeseen tuleva korotus:

$$\frac{292,95}{312,40} \times 20,81 = \mathbf{19,51 \text{ euroa}}$$

VEL-eläkkeeseen tuleva korotus:

$$\frac{19,45}{312,40} \times 20,81 = \mathbf{1,30 \text{ euroa}}$$

Eläkkeensaajalle maksettava kokonaiskorotus 1.10.2003 alkaen

$$29,19 \text{ (TEL)} + 19,51 \text{ (KVTEL)} + 1,30 \text{ (VEL)} = \mathbf{50 \text{ euroa}}$$

x) TVL:n mukainen korvaus on tässä esimerkissä eläkesummaa laskettaessa otettu huomioon sen suuruisena kuin se on ollut vuoden 1990 yhteensovituksessa. Varsinaisessa tarkistusmenettelyssä julkisen alan eläkkeisiin korotusta laskettaessa sen sijaan käytetään ensisijaisen etuuden vuoden 2003 maksettavaa määrää.

Esimerkki 3.

TEL:n (vapaakirja) ja KVTEL:n (tuleva aika, lisäeläketurva) mukainen eläke.

Eläkkeensaaja (s. 1939) on jäänyt työkyvyttömyyseläkkeelle vuonna 1994. Viimeinen yhteensovitus on tehty työkyvyttömyyseläkettä myönnettäessä 1994, mistä ajankohdasta eläkelaitos hakee rekisteritietonsa (ind. 1688).

Vuonna 2003 työikäisen TEL-indeksi on 2103 ja eläkeikäisen indeksi 2002.

Yksityisen alan eläkelaitos laskee oman osuutensa korotuksesta 9 §:n mukaisesti:

Vaihe 1:

Ensin määrätään TEL:n 8 §:ää soveltaen se peruseläkkeiden yhteensovitettu yhteismäärä, johon kansaneläkkeen pohjaosa ei ole vaikuttanut. TEL 8 §:n 1 momentin mukaiset eläkkeet ja etuudet otetaan huomioon sen määräisinä kuin ne olivat eläkkeitä viimeksi yhteensovitettaessa muunnettuna vastaamaan vuoden 2003 indeksitasoa.

	<u>1994, euro</u>	<u>2003, euro</u>
Yhteensovitusperuste	1 573,63	1 960,51
TEL-eläke	58,42	72,78
KVTEL-eläke	944,18	1 176,31

Yhteensovitusraja
 $60 \% \times 1\,960,51 = 1\,176,31$

TEL 8 §:n 1 momentin mukaiset eläkkeet yht.	1 249,09
Yhteensovitusraja	1 176,31
Ylite	72,78

TEL:n ja KVTEL:n peruseläkkeistä (yhteensä 1 249,09) vähennetään ylite
 $1\,249,09 - 72,78 = 1\,176,31$

Yhteensovitetujen peruseläkkeiden yhteismäärä **1 176,31**

Vaihe 2:

Edellä määrätystä peruseläkkeiden yhteensovitetusta määrästä vähennetään edeltävässä yhteensovituksessa saatu, vuoden 2003 indeksitasoon muutettu peruseläkkeiden yhteensovitettu yhteismäärä, jolloin erotuksena saadaan peruseläkkeisiin lisättävän kokonaiskorotuksen määrä (vuonna 1994 ylite 82,55 e, josta yksityisen osuus 4,81 e, KEL-vähennys 24,12 e, josta yksityisen osuus 1,40 e).

	<u>1994, euro</u>	<u>2003, euro</u>
TEL-eläke (yhteensovitettu)	53,61	66,79
KVTEL-eläke (yhteensovitettu)	866,44	1 079,46

Yhteensovitettujen peruseläkkeiden (TEL ja KVTEL) yhteismäärä **1 146,25**

Kokonaiskorotus $1\,176,31 - 1\,146,25 = 30,06$

Kokonaiskorotuksesta TEL -eläkkeeseen tuleva osuus on yhtä suuri kuin TEL-eläkkeen osuus on kaikista perusturvan eläkkeistä.

$$\frac{66,79}{1\,146,25} \times 30,06 = 1,75$$

TEL-eläkkeeseen lisättävä korotus **1,75 euroa**

Kuntien eläkevakuutus laskee oman osuutensa korotuksesta 16 §:n mukaisesti

Eläkesumma ja kokonaiskorotus:

Eläkkeensaajalle 1.1.2003 maksettavien yksityisen alojen peruseläkkeiden ja julkisten alojen eläkkeiden yhteismäärä (v. 2003 indeksi 2103)

KVTEL	1 135,58
TEL	66,79
Yhteensä	1 202,37

Korotuksen laskemista varten 1.1.2003 maksettava eläkesumma muunnetaan vuoden 1995 indeksitasoon 1712, jolloin eläkesummaksi saadaan 978,82 euroa.

Koska eläkesumma on suurempi kuin 16 §:n 1 momentin mukainen rajamäärä 864,10 euroa kuukaudessa, **kokonaiskorotus** on **50 euroa** kuukaudessa.

KVTEL-eläkkeeseen tuleva korotus:

KVTEL:n mukaisen eläkkeen korotus saadaan vähentämällä kokonaiskorotuksesta TEL-eläkkeeseen tuleva korotus

$$50 - 1,75 = 48,25 \text{ euroa}$$

KVTEL-eläkkeeseen lisättävä korotus **48,25 euroa**

Eläkkeensaajalle maksettava kokonaiskorotus 1.10.2003

$$1,75 \text{ (TEL)} + 48,25 \text{ (KVTEL)} = 50 \text{ euroa}$$

Esimerkki 4.**TEL:n (vapaakirja), VEL:n (vapaakirja) ja KVTEL:n (tuleva aika) mukainen eläke.**

Eläkkeensaaja (s. 1947) on jäänyt työkyvyttömyyseläkkeelle vuonna 1993. Viimeinen yhteensovitus on tehty työkyvyttömyyseläkettä myönnettäessä 1993, mistä ajankohdasta eläkelaitos hakee rekisteritietonsa (ind. 1688)

Vuonna 2003 työikäisen TEL-indeksi on 2103 ja eläkeikäisen indeksi 2002.

Yksityisen alan eläkelaitos laskee oman osuutensa korotuksesta 9 §:n mukaisesti:

Vaihe 1:

Ensin määrätään TEL:n 8 §:ää soveltaen se peruseläkkeiden yhteensovitettu yhteismäärä, johon kansaneläkkeen pohjaosa ei ole vaikuttanut. TEL 8 §:n 1 momentin mukaiset eläkkeet ja etuudet otetaan huomioon sen määräisinä kuin ne olivat eläkkeitä viimeksi yhteensovitettaessa muunnettuna vastaamaan vuoden 2003 indeksitasoa.

	<u>1993, euro</u>	<u>2003, euro</u>
Yhteensovitusperuste	1 214,66	1 513,29
TEL-eläke	108,90	135,67
KVTEL-eläke	610,30	760,34
VEL-eläke	10,27	12,79

Yhteensovitusraja
 $60 \% \times 1\,513,29 = 907,97$

TEL 8 §:n 1 momentin mukaiset eläkkeet yht.	908,80
Yhteensovitusraja	907,97
Ylite	0,83

TEL:n , KVTEL:n ja VEL:n peruseläkkeistä (yhteensä 908,80) vähennetään ylite
 $908,80 - 0,83 = 907,97$

Yhteensovitetujen peruseläkkeiden yhteismäärä **907,97**

Vaihe 2:

Edellä määrätystä peruseläkkeiden yhteensovitetusta määrästä vähennetään edeltävässä yhteensovituksessa saatu, vuoden 2003 indeksitasoon muutettu peruseläkkeiden yhteensovitettu yhteismäärä, jolloin erotuksena saadaan peruseläkkeisiin lisättävän kokonaiskorotuksen määrä (vuonna 1993 ylite 3,25 e, josta yksityisen osuus 0,48 e, KEL-vähennys 2,58 e, josta yksityisen osuus 0,38 e).

	<u>1993, euro</u>	<u>2003, euro</u>
TEL-eläke (yhteensovitettu)	108,42	135,08
KVTEL-eläke (yhteensovitettu)	607,58	756,95

VEL-eläke (yhteensovitettu)	10,22	12,73
-----------------------------	-------	-------

Yhteensovitettujen peruseläkkeiden (TEL, KVTEL ja VEL) yhteismäärä **904,76**

Kokonaiskorotus $907,97 - 904,76 = 3,21$

Korotus nostetaan 9 §:n 3 momentin mukaisesti **5 euroon**.

Kokonaiskorotuksesta TEL-eläkkeeseen tuleva osuus on yhtä suuri kuin TEL-eläkkeen osuus on kaikista perusturvan eläkkeistä.

$$\frac{135,08}{904,76} \times 5,00 = 0,75 \text{ euroa}$$

TEL-eläkkeeseen lisättävä korotus	0,75 euroa
-----------------------------------	-------------------

Kuntien eläkevakuutus ja Valtiokonttori laskevat oman osuutensa korotuksesta 11 §:n mukaisesti

Eläkesumma:

Eläkkeensaajalle 1.1.2003 maksettavien yksityisen alojen peruseläkkeiden ja julkisten alojen eläkkeiden yhteismäärä (v. 2003 indeksi 2103)

KVTEL	756,95
TEL	135,08
VEL	12,73
Yhteensä	904,76

Korotuksen laskemista varten 1.1.2003 maksettava eläkesumma muunnetaan vuoden 1995 indeksitasoon 1712, jolloin **eläkesummaksi** saadaan **736,54** euroa.

Kokonaiskorotus:

Koska eläkesumma on suurempi kuin 11 §:ssä säädetty rajamäärä 712,94 euroa, kokonaiskorotus on
 $(736,54 - 712,94) / 661,48 \times 73,50 \text{ euroa} = 2,62 \text{ euroa}$

Kokonaiskorotus muunnetaan vastaamaan vuodelle 2003 vahvistettua indeksitasoa (indeksi 2103), jolloin **kokonaiskorotuksen** määrä on **3,22** euroa.

Koska kokonaiskorotus on alle 5 euroa, se korotetaan **5 euroon**.

Kokonaiskorotuksesta vähennetään yksityisen eläkelaitoksen myöntämä korotus

$$5,00 - 0,75 = 4,25 \text{ euroa}$$

VEL-eläkkeeseen tuleva korotus:

$$\frac{12,73}{769,68} \times 4,25 = 0,07 \text{ euroa}$$

KVTEL-eläkkeeseen tuleva korotus:

$$5,00 - 0,75 - 0,07 = 4,18 \text{ euroa}$$

Eläkkeensaajalle maksettava kokonaiskorotus 1.10.2003

$$0,75 \text{ (TEL)} + 0,07 \text{ (VEL)} + 4,18 \text{ (KVTEL)} = 5 \text{ euroa}$$

YKSITYISTEN ALOJEN TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄN PÄÄTÖSMALLI

PÄÄTÖS (1)

pv.kk.vsvu

Nimi
OsoiteHakemus vireille
(vain kun hakenut) pv.kk.vsvu

Postituspäivä pv.kk.vsvu

XXXELÄKKEENNE KOROTUS

XXXeläkettäanne korotetaan 1.10.2003 alkaen. Korotus perustuu 3.5.2002 annettuun lakiin eräiden työeläkkeiden tarkistamisesta työeläkkeen ja kansaneläkkeen yhteensovittamisen johdosta (635/2002).

Korotuksen määrä Korotuksen määrä on nn,nn euroa kuukaudessa.

Kokonaiseläkkeenne määrä on n.nnn,nn euroa kuukaudessa 1.10.2003 alkaen.

Maksaminen Korotus sisältyy Teille kuukausittain maksettavaan työeläkkeeseen. Maksupaikka on xxxxxx.

Lisätietoja Tämä päätös koskee vain yksityisten alojen työeläkettä.

Tähän päätökseen on valitusoikeus vain korotuksen osalta.

Jos työeläkkeenne yhteensovitetaan myöhemmin uudelleen, oikeus tämän päätöksen mukaiseen korotukseen lakkaa.

VAKUUTUSYHTIÖ

JULKISTEN ALOJEN TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄN PÄÄTÖSMALLI

Posansaaja	PÄÄTÖS	30.08.2003
Vilma	Henkilötunnus	120346 -1983
Ala-Pertinkatu 34	Hakemus saapunut	03.07.2003
00100 VILMAJOKI		2010019287
	1.1.1.1 Hake-	
	mus saapunut vain,	
	jos itse hakenut	

ELÄKKEENNE KOROTUS 1.10.2003 ALKAEN

Eläkettänne korotetaan eduskunnan päätöksen mukaisesti 1.10.2003 lukien. Tällä korotuksella korvataan sitä vähennystä, jonka kansaneläkkeen pohjaosa on aikanaan aiheuttanut eläkkeeseen.

Korotuksen määrä	33,46 e/kk
Maksaminen	Korotus lisätään Teille kuukausittain maksettavaan eläkkeeseen, joka on korotettuna 1033,46 e/kk 1.10.2003 alkaen.
Säännökset	Laki eräiden työeläkkeiden tarkistamisesta työeläkkeen ja kansaneläkkeen yhteensovittamisen johdosta (635/2002)
	ELÄKELAITOS
Tiedustelut	Asiakasneuvonta puh. 010
Muutoksenhaku	Muutoksenhakuohje on päätöksen kääntöpuolella.

LIITE 3

Pohjaosan yhteensovitusäännön historia

Työeläkkeiden enimmäismäärä eli yhteensovitusraja on 60 prosenttia korkeimmasta työeläkkeen perusteena olevasta palkasta eli yhteensovitusperusteesta (TEL 8 § 2 mom.). Koska kaikilla eläkkeensaajilla oli ennen 1.1.1996 oikeus saada kansaneläkettä, työeläkkeen määrää vähentävänä on TEL:n voimaantulosta lähtien otettu huomioon kansaneläke voimassa olleiden säännösten mukaisesti enintään pohjaosan (vuoteen 1983 saakka perusosan) suuruisena.

Tämä pohjaosan yhteensovittamista koskeva sääntö on muuttunut useamman kerran vuodesta 1962 lähtien. Yksityisten alojen työeläkejärjestelmässä pohjaosan yhteensovitus oli TEL:n 8 §:n 2 momentin mukaan 1.7.1975 alkaen vuoden 1995 loppuun asti sellainen, että 60 prosentin yhteensovitusrajaa alettiin vähentää, jos korkein eläkepalkka ylitti 1188,25 euroa kuukaudessa (7065,01 mk vastaten vuoden 1995 TEL - indeksilukua 1712). Alennus oli täyden pohjaosan määräinen, jos eläkepalkka ylitti 2413,22 euroa (14 348,33 mk). Tätä pienemmissä eläkepalkoissa pohjaosavähennys pieneni suoraviivaisesti eikä pohjaosavähennystä yhteensovitusrajaan enää tehty, kun eläkepalkka oli 1188,25 euroa tai sitä pienempi.

Julkisten alojen eläkejärjestelmien perusturvan tasoisten eläkkeiden yhteensovitus on vastannut edellä esitettyjä TEL:n säännöksiä. Julkisten alojen eläkejärjestelmien lisäturvan piiriin kuuluvissa eläkkeissä yhteensovitusraja ennen vuotta 1996 alkaneissa eläkkeissä on ollut 66 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Pohjaosan vaikutus tähän yhteensovitusrajaan on ollut valtion eläkelain (280/1966; VEL) mukaan, sellaisena kuin se oli 30.4.1985 jälkeen ja ennen 1.1.1996, muutoin yhdenmukainen yllä esitetyn yksityistä työeläkejärjestelmää koskevan säännöksen kanssa.

Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/1964; KVTEL) säännösten mukaan, sellaisina kuin ne olivat 31.12.1976 jälkeen ja ennen 1.1.1996, sekä VEL:n säännösten mukaan, sellaisina kuin ne olivat 31.12.1976 jälkeen ja ennen 1.5.1985, pohjaosa lisättiin täysimääräisenä työeläkkeeseen, jos eläkepalkka ylitti 1420,61 euroa kuukaudessa (8 446,57 mk vuoden 1995 indeksissä). Jos näin laskettu kokonaiseläke ylitti 66 prosentin yhteensovitusrajan, yllä vähennettiin työeläkkeestä. Kun eläkepalkka oli yllä mainittua rajamäärää pienempi, myös kansaneläkkeen pohjaosasta huomioon otettava määrä supistui. Jos eläkepalkka oli pienempi kuin 1309,25 euroa (7 784,45 mk), pohjaosa ei enää vaikuttanut työeläkkeen määrään.

Työeläkkeen ja pohjaosan yhteensovitus julkisten alojen eläkejärjestelmissä poikkesi 1.7.1975—31.12.1976 yllä esitetystä, mutta yhteistä yllä esitetyn kanssa oli se, että silloinen kansaneläkkeen perusosa vähensi työeläkkeen määrää.

Vuoden 1996 alusta KEL:a muutettiin siten, että kansaneläkkeen pohjaosaa ei enää myönnetty ja vuoden 1997 alusta kansaneläkkeen pohjaosa ja lisäosa yhdistettiin kokonaan työeläkevähenteiseksi kansaneläkkeeksi. Ennen vuotta 1996 alkaneita pohjaosia alettiin vähentää asteittain, enintään kuitenkin 20 prosentilla vuodessa. Vuoden 2001 alusta lukien pohjaosaa ei maksettu enää lainkaan.

Samassa yhteydessä muutettiin TEL:n 8 §:n 2 momenttia vuoden 1996 alusta siten, että pohjaosa ei enää vähentänyt työeläkkeiden yhteensovitusrajaa (1495/1995). Tämä TEL:n muutos koski kuitenkin ainoastaan niitä eläkkeitä, jotka alkoivat 1 päivänä tammikuuta 1996 tai sen jälkeen sekä sellaisia eläkkeitä, joihin tehdään uusi yhteensovitus jonkun muun ansioperusteisen eläkkeen muutoksen johdosta lainmuutoksen voimaantulon jälkeen. Vastaava muutos tehtiin yhdenmukaisena myös julkisen eläkejärjestelmän eläkelakeihin.

Lainmuutosten seurauksena kansaneläkkeen pohjaosa jäi pienentämään sellaisia ennen 1 päivää tammikuuta 1996 alkaneita työeläkkeitä, jotka ylsivät yksityisellä sektorilla 60 prosentin ja julkisella sektorilla 66 prosentin tavoitetasoon ja joissa eläkepalkka ylitti edellä mainitut rajamäärät. Lisäksi pohjaosan pienentävä vaikutus ulottuu sellaisiin työeläkkeisiin, jotka on yhteensovitettu ns. ensisijaisen eläkkeen kanssa. Tällaisia ovat sotilasvammalain (404/1948), liikennevakuutuslain (279/1959) ja tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiset jatkuvat korvaukset (ns. SoLiTa -etuudet) sekä kuntien ja valtion ns. vanhat eläkkeet.

Vuoden 1996 KEL:n muutoksen johdosta pohjaosan määrää alettiin alentaa kaikkiaan noin 420 000 eläkkeensaajalta, jotka vuonna 1995 saivat kansaneläkkeenä pelkkää pohjaosaa. Uudistus toteutettiin siten, ettei kenenkään maksussa olevan kokonaisaläke alentunut kun otettiin huomioon työ- ja kansaneläkkeisiin samaan aikaan tehtävät indeksitaristukset sekä verojen muutokset. Eläkkeensaajia, joilla pohjaosa oli vaikuttanut vähentävästi työeläkkeeseen ennen lainmuutosta voimassa olleen kansaneläkkeen pohjaosaa koskevan säännösten mukaisesti, oli vuoden 2001 lopussa arviolta 115 000.

Pohjaosan vuoksi työeläkkeeseen tullut vähennys vaihtelee markasta ylöspäin. Vähennys on sitä suurempi, mitä suurempaa työeläkettä henkilö saa. Vähennys on kuitenkin enintään kulloinkin maksussa olleen pohjaosan suuruinen (esim. 437 markkaa kuukaudessa vuonna 1995 alkaneissa eläkkeissä). Edellä mainituista noin 115 000 eläkkeensaajasta runsaalla kolmasosalla työeläke on vähentynyt koko pohjaosan määrällä.